

Liite 1 - Kunming-Montrealin tavoitteet ja niitä vastaavat kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategialuonnoksen tavoitteet

[Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework, agreed at the 15th meeting of the Conference of Parties to the UN Convention on Biological Diversity, 22.12.2022.](#)

[Kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia 2035](#), luonnos 14.12.2022.

Epävirallinen vertailu, joka on laadittu tausta-aineistoksi WWF Suomen lausuntoon

Kunming-Montreal -sopimuksen tavoitteet	Kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia
<p>1. Varmistetaan, että kaikilla alueilla sovelletaan luonnon monimuotoisuuden huomioon ottavaa aluesuunnittelua ja/tai tehokkaita maan- ja merenkäytön muutoksia käsitteleviä hallinnollisia prosesseja, jotta biodiversiteetiltään erityisen monimuotoisten alueiden (ml. ekologisesti erittäin eheät ekosysteemit) pieneneminen saadaan lähelle nollaa vuonna 2030. Samalla kunnioitetaan alkuperäiskansojen ja paikallisten yhteisöjen oikeuksia.</p>	<p>T2: Eri elinympäristöille ominainen lajisto turvataan vuoteen 2030 mennessä.</p> <p>T14: Suomalainen julkinen hallinto toimii aktiivisesti, johdonmukaisesti ja vuorovaikutuksessa muiden yhteiskunnan toimijoiden kanssa strategian päätavoitteen saavuttamiseksi: lainsäädäntö, muut ohjaukeinot ja strateginen suunnittelu ohjaavat ylläpitämään ja parantamaan luonnon monimuotoisuutta kaikilla sektoreilla.</p> <p>T15: Luontoa koskevaan kansalliseen, alueelliseen ja paikalliseen päätöksentekoon, suunnitteluun ja toimeenpanoon osallistuu laaja joukko yhteiskunnan eri toimijoita. Suomalaiset kokevat vaikuttavat luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja elvyttämisen toimet oikeudenmukaisiksi.</p> <p>T20: Luonnon monimuotoisuuteen ja ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen liittyvässä päätöksenteossa kunnioitetaan saamelaisten itsemääräämisoikeutta ja toimenpiteiden toteuttamiseen on osoitettu riittävät resurssit.</p>
<p>2. Varmistetaan, että vähintään 30 % heikentyneistä maa-, sisävesi-, rannikko- ja meriekosysteemeistä ovat tehokkaan ennallistamisen piirissä vuoteen 2030 mennessä, jotta voidaan edistää ekosysteemien toimintoja ja palveluja, ekologista eheyttä ja kytkeytyneisyyttä.</p>	<p>T2: Eri elinympäristöille ominainen lajisto turvataan vuoteen 2030 mennessä.</p> <p>T4: Ekosysteemien toiminnan kehityssuunnat ovat paranevia vuoteen 2030 mennessä.</p> <p>T7.1: Suojelualueiden kytkeytyvyyttä parannetaan.</p> <p>T8: Ekosysteemien tilaa parannetaan [15/20] prosentilla heikentyneistä alueista.</p>

<p>3. Varmistetaan ja mahdollistetaan, että vähintään 30 % maa-, sisävesi-, rannikko- ja merialueista (erityisesti alueilla, jotka ovat erityisen tärkeitä biodiversiteetin sekä ekosysteemien toiminnan ja palvelujen kannalta) suojellaan ja hoidetaan vuoteen 2030 mennessä. Tämä tapahtuu ekologisesti edustavien, hyvin toisiinsa kytkeytyneiden ja tasapuolisesti hallinnoitujen suojelualueiden sekä alueperustaisten suojelutoimenpiteiden kautta, joissa tunnustetaan alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen oikeudet. Integroidaan nämä laajempiin maa- ja merimaisemiin sekä valtameriin varmistaen, että kaikki kestävä käyttö tällaisilla alueilla on soveltuvien osin suojelun tulosten mukaista ja kunnioittaen alkuperäiskansojen ja paikallisten yhteisöjen oikeuksia, ml. heidän perinteisiin alueisiinsa.</p>	<p>T7: Suojelupinta-alan tulee kasvaa 30 prosenttiin Suomen maa-alueiden sekä merialueiden pinta-alasta vuoteen 2030 mennessä.</p> <p>T7.1: Suojelualueiden kytkeytyvyyttä parannetaan.</p> <p>T20: Luonnon monimuotoisuuden ja ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen liittyvässä päätöksenteossa kunnioitetaan saamelaisten itsemääräämisoikeutta ja toimenpiteiden toteuttamiseen on osoitettu riittävät resurssit.</p>
<p>4. Varmistetaan kiireelliset toimenpiteet ihmisen aiheuttaman uhanalaisten lajien sukupuuton pysäyttämiseksi sekä erityisesti uhanalaisten lajien elpymiseksi, säilyttämiseksi, sukupuutoriskin merkittäväksi vähentämiseksi ja geneettisen monimuotoisuuden palauttamiseksi ja ylläpitämiseksi kotoperäisten, villien ja kesytettyjen lajien sisällä ja välillä niiden sopeutumiskyvyn säilyttämiseksi. Toteutetaan mm. in situ – ja ex situ -suojelun ja kestävien hoitokäytäntöjen kautta. Ihmisten ja villieläimien välisiä konflikteja hallitaan niin, että rinnakkaiselo on mahdollista.</p>	<p>T1: Uhanalaistumiskehitys on pysähtynyt vuoteen 2035 mennessä.</p> <p>T1.1: Lajien uhanalaisuusindeksi on vuonna 2035 vähintään samalla tasolla kuin se oli vuonna 2019 ja uhanalaisten lajien osuus ei kasva.</p>
<p>5. Varmistetaan, että villien lajien käyttö, saalistus, korjuu ja kauppa on kestävä, turvallista ja laillista, estäen ylikäytön, minimoiden vaikutukset lajeihin ja ekosysteemeihin sekä vähentäen patogeenien leviämisen riskiä, soveltamalla ekosysteemiperustaista lähestymistapaa, samalla kunnioittaen ja turvaten alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen tavanomainen kestävä käyttö.</p>	<p>Ei mainintaa kansallisessa strategiassa.</p>
<p>6. Vieraslajien haitallisia vaikutuksia biodiversiteettiin ja ekosysteemipalveluihin poistetaan, vähennetään ja lievennetään tunnistamalla ja hallitsemalla tulokaslajien saapumisreitit, ehkäisemällä haitallisten vieraslajien tuloa ja vakiintumista, sekä ehkäisemällä muiden tunnettujen tai potentiaalisten vieraslajien saapumista vähintään 50 prosentilla vuoteen 2030 mennessä ja hillitsemällä vieraslajien esiintymistä erityisesti prioriteettikohteissa, kuten saarilla.</p>	<p>T3.3: Suomen merenhoidon suunnitelmassa esitetyt tavoitteet luonnon monimuotoisuuden ylläpidon, vieraslajien torjunnan, meren ravintoverkkojen toiminnan varmistamisen ja rehevöitymisen estämisen osalta saavutetaan.</p> <p>T13.3: Punaisella listalla olevien lajien määrä, joita haitalliset vieraslajit uhkaavat, on vähentynyt 50 prosenttia vuoteen 2030 mennessä.</p>

<p>7. Vähennetään ekosysteemien toimintaa haittaavaa saastumista kaikista lähteistä vuoteen 2030 mennessä tasolle, jotka eivät ole haitallia biodiversiteetille ja ekosysteemipalveluille ottaen huomioon kumulatiiviset vaikutukset mm. vähentämällä puoleen liikaravinteiden (ml. tehokas ravinteiden kierto ja käyttö), torjunta-aineiden (ml. tieteelliseen tietoon perustuva tuholaistorjunta, jossa otetaan huomioon ruokaturva ja toimeentulo) ja vaarallisten kemikaalien pääsy ympäristöön, sekä muovisaasteen ehkäiseminen, vähentäminen ja eliminoiminen.</p>	<p>T3.5.1: Suomi edistää EU:n biodiversiteettistrategian sekä Pelloilta pöytään – strategian mukaista tavoitetta puolittaa torjunta-aineiden käyttö ja riskit sekä ravinnehävikki vuoteen 2030 mennessä, sekä puolittaa haitallisimpien torjunta-aineiden käyttömäärät.</p> <p>T13.4: Luonnon pilaantumisen, saastumisesta, rehevöitymisestä, kemikalisoitumista, melusta ja mikromuoveista aiheutuvia luontoon vaikuttavia paineita vähennetään tasolle, joka mahdollistaa luonnon monimuotoisuuden elpymisen.</p> <p>Ruokaturva sisällytetty tavoitteeseen T19, ks. perustelut s. 64: <i>”Pölyttäjien väheneminen ja maaperän köyhtyminen ovat vakavia uhkia ruokaturvalle.”</i></p>
<p>8. Minimoidaan ilmastonmuutoksen ja valtamerten happamoitumisen vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen ja lisätään resilienssiä lieventämis-, sopeutumis- ja katastrofiriskien vähentämistoimilla, mukaan lukien luontopohjaisten ratkaisujen kautta, jolloin samalla minimoidaan ilmastotoimien kielteisiä vaikutuksia luonnon monimuotoisuudelle.</p>	<p>T4.5: Itämeren luontaisten ekosysteemiprosessien toiminta paranee ja mereen kohdistuvien paineiden vaikutukset vähentyvät.</p> <p>T7.6 Itämeri: Lisäsuojelua kohdennetaan erityisesti kansallisesti uhanalaisiin, luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien toiminnallisuuden kannalta tärkeisiin lajeihin ja luontotyyppeihin.</p>
<p>9. Varmistetaan, että villien lajien hallinta ja käyttö on kestävä, tarjoten sosiaalisia, taloudellisia ja ympäristöön liittyviä hyötyjä ihmisille (erityisesti hauraassa asemassa oleville, jotka ovat eniten riippuvaisia biodiversiteetistä) mm. biodiversiteettipohjaisilla toimilla sekä tuotteilla ja palveluilla, jotka parantavat luonnon monimuotoisuutta. Samalla turvataan alkuperäiskansojen ja paikallisten yhteisöjen oikeus kestäväan käyttöön.</p>	<p>Ei mainintaa kansallisessa strategiassa.</p>
<p>10. Varmistetaan, että maataloutta, vesiviljelyä, kalastusta ja metsätaloutta hoidetaan kestävästi mm. lisäämällä merkittävästi luonnon monimuotoisuuden huomioon ottavia käytäntöjä (mm. kestävä tehostaminen, agroekologiset ja muut innovatiiviset lähestymistavat), jotka edistävät resilienssiä ja näiden tuotantojärjestelmien sekä ruokaturvan pitkän aikavälin tehokkuutta ja tuottavuutta, suojellen ja ennallistaen samalla biodiversiteettiä ja sen tarjoamia palveluja ihmisille, mukaan lukien ekosysteemipalvelut.</p>	<p>T3.5: Maatalousympäristöjen monimuotoisuus lisääntyy laji- ja maisematasolla vuoteen 2030 mennessä ja paraneva kehitys jatkuu sen jälkeen.</p> <p>T9: Luonnon tilaan suoraan vaikuttava taloudellinen toiminta, kuten maankäyttö, rakentaminen ja luonnonvaratalous, on resurssitehokasta ja ylläpitää sekä parantaa aktiivisesti luonnon monimuotoisuutta.</p> <p>T9.1: Maankäytössä ja luonnonvarojen hyödyntämisessä käytetään uusinta tietoa niin, että niiden käytännöt tukevat luonnon monimuotoisuuden elpymistä.</p>

	<p>T9.2: Luonnon monimuotoisuuden kannalta keskeisten luonnonvara-, maankäyttö- ja rakennusalan toimijoiden tietotaso ja osaaminen luonnon monimuotoisuuden turvaamisen mekanismeista on merkittävästi parantunut.</p> <p>T9.3: Valtio, maakunnat ja kunnat suunnittelevat ja toteuttavat alueiden käyttöä ja rakentamista lieventämishierarkian mukaan niin, että Suomen luonnon tila kokonaisuutena ei heikkene.</p> <p>Ruokaturva sisällytetty tavoitteeseen T19, ks. perustelut s. 64: <i>”Pölyttäjien väheneminen ja maaperän köyhtyminen ovat vakavia uhkia ruokaturvalle.”</i></p>
<p>11. Ennallistetaan, ylläpidetään ja parannetaan luonnon tarjoamia palveluja ihmisille mm. hyödyntämällä luonto- ja ekosysteemipohjaisia ratkaisuja kuten ilman, veden ja ilmaston säätely, tautiriskien vähentäminen sekä luonnonkatastrofeilta suojeleminen, ihmisten ja luonnon hyväksi.</p>	<p>T19: Monimuotoinen luonto ja sen tuottamat ekosysteemipalvelut tunnistetaan keskeisenä osana aktiivista hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä sairauksien ennaltaehkäisyä ja hoitoa. Jokaisella suomalaisella on arjessaan pääsy monimuotoiseen luontoon.</p>
<p>12. Urbaaneilla ja tiiviisti asutetuilla alueilla lisätään merkittävästi vihreitä ja sinisiä alueita kestävästi ja parannetaan niiden laatua ja kytkeytyneisyyttä mm. valtavirtaistamalla suojelu ja biodiversiteetin kestävä käyttö. Varmistetaan luonnon monimuotoisuuden huomioon ottava kaupunkisuunnittelu, vahvistetaan paikallista biodiversiteettiä, parannetaan ihmisten terveyttä ja hyvinvointia sekä yhteyttä luontoon ja edistetään inklusiivista ja kestävää kaupungistumista sekä ekosysteemitomintojen ja -palvelujen tarjoamista.</p>	<p>T19: Monimuotoinen luonto ja sen tuottamat ekosysteemipalvelut tunnistetaan keskeisenä osana aktiivista hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä sairauksien ennaltaehkäisyä ja hoitoa. Jokaisella suomalaisella on arjessaan pääsy monimuotoiseen luontoon.</p> <p>T3.7: Rakennetussa ympäristössä lisätään luontopohjaisten ratkaisujen käyttämistä kasvipeitteisten ja vettä läpäisevien pintojen määrän kasvattamiseksi. Alkuperäistä luonnon monimuotoisuutta tukevia uuselinympäristöjä perustetaan vähintään 5 000 hehtaaria vuoteen 2030 mennessä ja 10 000 hehtaaria vuoteen 2035 mennessä.</p>
<p>13. Luonnon monimuotoisuudesta saatavien hyötyjen (mm. geneettiset resurssit ja digitaalinen sekvenssi-informaatio, perinteinen tieto) tasapuoliseksi jakamiseksi kehitetään tehokasta lainsäädäntöä sekä politiikka- ja hallintotoimia soveltuvin osin kaikilla tasoilla. Helpotetaan pääsyä geneetisiin resursseihin ja vuoteen 2030 mennessä helpotetaan jaettujen hyötyjen merkittävää lisäämistä kansainvälisten saatavuutta ja hyötyjen jakamista koskevien instrumenttien mukaisesti.</p>	<p>T5: Geenivarojen saatavuus ja niiden käytön kestävyys turvataan.</p> <p>T5: Geenivarojen saatavuus ja niiden käytön kestävyys turvataan.</p> <p>T5.1: Suomi sitoutuu noudattamaan biodiversiteettisopimuksen Nagoyan pöytäkirjan linjauksia geenivarojen saatavuudesta ja niiden käyttämisestä saatavien hyötyjen oikeudenmukaisesta jaosta.</p>

	<p>T5.2: Mikäli geenivaroihin liittyy alkuperäiskansojen perinteistä tietoa, hankitaan niiden käyttämiseksi vapaa ennakkosuostumus.</p> <p>T5.3: Muuntogeenisiin eliöihin, uusiin genomimuokkaustekniikoihin ja synteettiseen biologiaan liittyvää tieteellistä, hallinnollista ja tutkimuksellista asiantuntemusta sekä riskinarviointiosaamista ylläpidetään ja parannetaan.</p> <p>T5.4: Digitaalisen sekvenssitiedon osalta odotetaan biodiversiteettisopimuksen 15. osapuolikokouksen päätöstä ja toimitaan päätöksen mukaisesti. Siihen asti Suomi pitää tärkeänä, että geenivaroja koskevan digitaalisen sekvenssitiedon hyödyntämisen edellytykset on turvattu oikeudenmukaisesti.</p> <p>T6: Geneettinen monimuotoisuus ei vähene.</p> <p>T6.1: Domestikoitujen lajien ja niiden luonnonvaraisen sukulaisten monimuotoisuus turvataan maa- ja metsätaloudessa.</p> <p>T6.2: Luonnonvaraisten lajien geneettisen monimuotoisuuden seuranta laajennetaan kattamaan huomattavasti nykyistä laajempi joukko lajeja ja lajiryhmiä.</p> <p>T20.3: Saamelaisten perinteisen tiedon itseisarvo on tunnistettu ja sen säilymisen turvaamiseksi tehdään aktiivista työtä. Perinteisen tiedon asema opetuksessa ja maan- ja luonnonvarojen käytön sekä luonnonympäristön hoidossa ja ennallistamisessa on vahvistunut.</p>
<p>14. Varmistetaan, että luonnon monimuotoisuus ja sen monet arvot sisällytetään täysin politiikkatoimiin, säädöksiin, suunnittelutyöhön, kehitystoimiin, köyhyyden poistamiseen tähtääviin strategioihin, ympäristöanalyysiin ja kansalliseen tilinpitoon kaikilla hallinnon tasoilla ja yhteiskunnan sektoreilla, erityisesti niillä, joilla on merkittäviä vaikutuksia biodiversiteettiin. Kaikki julkisen ja yksityisen sektorit aktiviteetit sekä rahavirrat linjataan tämän kehyksen tavoitteiden mukaisiksi.</p> <p>15. Toteutetaan lainsäädännöllisiä, poliittisia ja hallinnollisia toimia, joilla talouselämän toimijat, erityisesti ylikansalliset yritykset ja rahoituslaitokset saataisiin vähentämään</p>	<p>T14: Suomalainen julkinen hallinto toimii aktiivisesti, johdonmukaisesti ja vuorovaikutuksessa muiden yhteiskunnan toimijoiden kanssa strategian päätavoitteen saavuttamiseksi: lainsäädäntö, muut ohjaukseen ja strateginen suunnittelu ohjaavat ylläpitämään ja parantamaan luonnon monimuotoisuutta kaikilla sektoreilla.</p> <p>T14.1: Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on poikkileikkaavasti strategisen suunnittelun tavoite. Kaikessa strategiatyössä arvioidaan vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen eivätkä strategiat ole ristiriidassa keskenään. Toimeenpanon järjestelmällisellä seurannalla ja</p>

<p>toimiensa luonnon monimuotoisuudelle haitallisia vaikutuksia, lisäämään positiivisia vaikutuksia, vähentämään biodiversiteettiin liittyviä riskejä yrityksille ja rahoituslaitoksille sekä edistämään kestäviä tuotantomalleja. Toimia ovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) biodiversiteettiin liittyvien riskien, riippuvaisuuksien ja vaikutusten säännöllinen seuraaminen, arviointi sekä läpinäkyvä julkaiseminen, ml. vaatimukset kaikille suurille ja monikansallisille yrityksille ja rahoituslaitoksille toiminnan, toimitus- ja arvoketjujen sekä portfolioiden varrella. b) tiedon tarjoaminen kuluttajille kestävien kulutustottumuksien edistämiseksi. c) raportointi hyötyjen jakamista koskevien määräysten ja toimenpiteiden noudattamisesta soveltuvin osin. 	<p>sen tuloksiin reagoimalla parannetaan politiikan vaikuttavuutta.</p> <p>T14.2: Luonnon monimuotoisuuden turvaamista on edistetty ylivaalikautisesti. Toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden parantamiseksi ja riittävien resurssien takaamiseksi tehdään pitkäjänteisesti ja johdonmukaisesti.</p> <p>T14.3: Lisätään luonnon monimuotoisuutta ja kestävyysmurrosta koskevan tiedon käyttöä päätöksenteon pohjana. Päätösten kokonaisvaikutuksia luonnon monimuotoisuuden kannalta arvioidaan järjestelmällisesti ja arvioinnin tuloksia hyödynnetään päätöksissä.</p> <p>T14.4: Luonnon monimuotoisuuden vähenemisen välttäminen ja myönteisten luontovaikutusten lisääminen on yksi lainsäädäntötyön ja ohjauskeinojen valinnan lähtökohta.</p> <p>T.14.5: Selkeä ja tarkoituksenmukainen sääntely ja ohjauskeinot korjaavat markkinoiden toimintaa luonnon monimuotoisuutta huomioivaksi.</p> <p>T14.6: Julkisia investointeja ja sijoituksia arvioidaan ja kohdennetaan myös niiden luonnon monimuotoisuus- ja ilmastovaikutusten perusteella ja vaikutuksia seurataan kattavasti.</p> <p>T14.7: Julkisista hankinnoista luontoon kohdistuva paine on vähentynyt merkittävästi ja julkisten hankintojen vaikutuksia seurataan kattavasti.</p> <p>T14.8: Valmistellaan ja otetaan käyttöön luontoa koskeva puitelaki.</p> <p>T15: Luontoa koskevaan kansalliseen, alueelliseen ja paikalliseen päätöksentekoon, suunnitteluun ja toimeenpanoon osallistuu laaja joukko yhteiskunnan eri toimijoita. Suomalaiset kokevat vaikuttavat luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja elvyttämisen toimet oikeudenmukaisiksi.</p> <p>T15.1: Luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavaa politiikkaa laaditaan ja toteutetaan ylisukupolvinen oikeudenmukaisuus huomioiden ja eri toimijaryhmät osallistaen. Eri toimijaryhmien kyvyt ja mahdollisuudet osallistua sekä toimien hyväksyttävyyys eri toimijaryhmien kannalta huomioidaan. Erityisesti lasten, nuorten ja</p>
---	--

	<p>saamelaisten vaikutus -mahdollisuudet ovat parantuneet. Lisäksi kehitysyhteistyössä naisten ja tyttöjen vaikutusmahdollisuudet ovat parantuneet.</p> <p>T15.2: Alueellinen ja paikallinen suunnittelu ja yhteistyö ovat vahvistaneet yksilöiden ja yhteisöjen sitoutumista luonnon monimuotoisuuden tilan parantamiseen ja lisänneet paikallista toimintaa luonnon monimuotoisuuden hyväksi.</p> <p>T22.1: Yrityksiä edellytetään vähentämään haitallisia ja lisäämään myönteisiä luonnon monimuotoisuusvaikutuksia huomioimalla ne myös vastuullisuusraportoinnissaan. Suomessa jatketaan työtä vastuullisuuskriteerien toteutuksessa (Science Based Targets for Nature and Taskforce on Nature-related Financial Disclosures).</p>
<p>16. Varmistetaan, että ihmisiä rohkaistaan tekemään kestäviä kulutusvalintoja kehittämällä tätä tukevia politiikkatoimia, lainsäädäntöä ja säädöksiä, parantamalla koulutusta ja pääsyä relevantin sekä paikkansapitävän tiedon pariin koskien vaihtoehtoja ja niiden saatavuutta. Vuoteen 2030 mennessä pienennetään globaalia ekologista jalanjälkeä oikeudenmukaisella tavalla, mukaan lukien puolittamalla globaali ruokahävikki, merkittävästi vähentämällä ylikulutusta ja huomattavasti vähentämällä jätettä, jotta kaikki ihmiset voivat elää harmoniassa äiti maan (Mother Earth) kanssa.</p>	<p>T18: Suomalaisten luonto-osaaminen ja luonnon arvostus ovat hyvällä tasolla ja jokainen tietää, mitkä ovat vaikuttavia toimia luontokadon pysäyttämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden palauttamiseksi.</p> <p>T18.1: Koululaisten ja opiskelijoiden luonto-osaaminen, erityisesti ymmärrys luonnon monimuotoisuudesta, luontokadosta ja yhteyksistä muihin kestävyysaasteisiin on kasvanut.</p> <p>T18.2: Ammatti- ja korkeakoulutettavien opintosuuntaukseen liittyvä osaaminen luonnon monimuotoisuudesta on parantunut erityisesti aloilla, joilla on merkittävä vaikutus luonnon tilaan.</p> <p>T18.3: Maanomistajien luonto-osaaminen, erityisesti tieto luonnon monimuotoisuuden arvoista, luonnon tilaan myönteisesti vaikuttavista toimista ja niiden rahoitusvaihtoehdoista on kasvanut.</p> <p>T22: Suomalaisten ekologinen jalanjälki pienenee Suomen rajojen ulkopuolella. Vuonna 2030 suomalaisten yritysten tuotannon, ml. hankintaketjujen, ja kuluttajien yhteys luontokadon aiheutumiseen tunnetaan ja on otettu käyttöön kielteisiä luontovaikutuksia vähentäviä ohjauskeinoja.</p>

	<p>T22.2: Varmistetaan luonnonvarojen ekologisesti kestävä ja tehokas käyttö niin, että suomalaisten kokonaiskulutus ei ylitä vuoden 2015 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteessa otetaan huomioon YK:n ja EU:n kestävien kulutus- ja tuotantotapojen linjaukset ja raportoidaan ekologisen jalanjäljen ja kestävä kehityksen tavoitteista sopimusten seurantamekanismien kautta.</p>
<p>17. Kaikissa maissa luodaan, vahvistetaan ja toteutetaan luonnon monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen artiklassa 8(g) asetettuja bioturvallisuustoimenpiteitä sekä toimenpiteitä biotekniikan käsittelemiseksi ja jakamiseksi artikla 19 mukaisesti.</p>	<p>Ei mainintaa kansallisessa strategiassa.</p>
<p>18. Vuoteen 2025 mennessä tunnistetaan ja eliminoidaan, poistetaan vaiheittain tai uudistetaan biodiversiteetille haitallisia tukia sopuisalla, tehokkaalla, oikeudenmukaisella ja reilulla tavalla. Vuoteen 2030 mennessä tukia vähennetään progressiivisesti vähintään 500 miljardia Yhdysvaltojen dollaria vuodessa, aloittaen kaikista haitallisimmista kannustimista ja lisäämällä positiivisia kannustimia biodiversiteetin suojelemisen ja kestävä käytön edistämiseksi.</p>	<p>Ei tavoitetta, mutta haitalliset tuet mainittu tavoitteen 14 perustelussa.</p>
<p>19. Nostetaan merkittävästi ja asteittain taloudellisia resursseja kaikista lähteistä tehokkaalla, oikea-aikaisella ja helposti saavutettavalla tavalla, mukaan lukien kotimaiset, kansainväliset, julkiset ja yksityiset resurssit artiklan 20 mukaisesti. Vuoteen 2030 mennessä mobilisoidaan vähintään 200 miljardia Yhdysvaltojen dollaria muun muassa:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) nostamalla biodiversiteettiin liittyviä kansainvälisiä resursseja kehittyneiltä mailta (ml. ODA) ja niiltä, jotka vapaaehtoisesti omaksuvat nämä velvollisuudet kehittyville vähintään 20 miljardiin USD vuoteen 2025 mennessä ja 30 miljardiin vuoteen 2030 mennessä. Erityinen huomio vähiten kehittyneisiin maihin, pieniin kehittyviin saarivaltioihin sekä siirtymätalouksiin. b) merkittävästi nostamalla kotimaista rahoituksen mobilisointia mm. laatimalla ja toimeenpanemalla kansallisia biodiversiteetin rahoitussuunnitelmia ja -instrumentteja kansallisten tarpeiden, prioriteettien ja olosuhteiden mukaan. c) hyödyntämällä yksityistä rahoitusta, yhteisrahoitusta edistämällä, 	<p>T16: Luonnon monimuotoisuustoimien rahoituksen lisäys mahdollistaa Suomen kansallisten ja kansainvälisten sitoumusten saavuttamisen.</p> <p>T16.1: Markkinaehtoiset toimintamallit ja rahoitusmekanismit tukevat luonnon monimuotoisuuden ylläpitoa ja ekosysteempipalveluiden toimintaa.</p> <p>T16.2: Riittävä julkinen rahoitus on varmistettu ja se kohdennetaan vaikuttavalla ja kustannustehokkaalla tavalla.</p> <p>T20.6: Saamelaisen lainsäädännöllistä asemaa on parannettu ja Saamelaiskäräjien asemaa hallinnossa on vahvistettu luontokadon ja ilmastomuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa.</p> <p>T21: Vuonna 2030 Suomi on luonnon monimuotoisuuden tilan parantamisen ja kestävä kehityksen edelläkävijä maailmalla, EU:ssa, lähialueilla ja Pohjoismaissa. Suomi toimii aktiivisesti niin maailmanlaajuisesti kuin alueellisesti luonnon monimuotoisuuden</p>

<p>toimeenpanemalla uusien ja lisäresurssien hankkimisstrategioita ja rohkaisemalla yksityistä sektoria investoimaan biologiseen monimuotoisuuteen, myös rahastojen ja instrumenttien avulla.</p> <p>d) hyödyntämällä innovatiivisia rahoituslähteitä, mm. maksuja ekosysteemipalveluista, vihreitä joukkovelkakirjoja, kompensatiota ja hyötyjen jakomekanismeja, joissa kaikissa otettu huomioon sosiaaliset ja ympäristönsuojelumekanismit (environmental and social safeguards).</p> <p>e) optimoimalla yhteisiä hyötyjä ja synergioita ilmastotoimien rahoituksessa.</p> <p>f) vahvistamalla kollektiivisia toimia, mm. alkuperäiskansojen ja paikallisten yhteisöjen toimet, äiti maa -keskeiset toimet sekä ei-kaupallisia lähestymistapoja, mm. yhteisöpohjainen luonnonvarojen hallinta sekä yhteistyö kansalaisyhteiskunnan kanssa.</p> <p>g) kehittämällä resurssien tarjoamisen tehokkuutta ja läpinäkyvyyttä</p>	<p>köyhtymisen pysäyttämiseksi edistämällä luonnon monimuotoisuuden suojelua ja sen kestävää käyttöä sekä hyötyjen tasapuolista jakoa.</p> <p>T21.1: YK:n ja EU:n kautta vaikuttaminen syvenee. Suomi vaikuttaa siihen, että luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on korkealla kansallisten ja kansainvälisten päättäjien agendalla ja keskeisenä aiheena korkean tason kokouksissa. Suomi jatkaa aktiivista vaikuttamista YK:ssa ja EU:ssa ja edistää luonnon monimuotoisuuteen suunnattua resurssimobilisaatiota kaikista lähteistä.</p> <p>T21.2: Kansainvälistä biodiversiteettirahoitusta lisätään. Suomi vaikuttaa aktiivisesti rahoituksen lisäämiseen kaikista rahoituslähteistä, ml. Suomen kehitysyhteistyövaroista, luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi. Vuonna 2030 Suomi on luonnon monimuotoisuuden ja kestävä kehityksen edelläkävijä maailmanlaajuisesti ja pyrkii määrätietoisesti vaikuttamaan luonnon monimuotoisuuden rahoitus- ja voimavarakysymyksiin kansainvälisten elimien johtotehtävien kautta.</p> <p>T21.3: Kestävän kehityksen tavoitteita edistetään kaikessa Suomen kansainvälisessä toiminnassa ja yhteistyössä. Suomi vaikuttaa siihen, että luonnon monimuotoisuuden suojelulla ja sen kestäväällä käytöllä on keskeinen osa YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen liittyvässä toiminnassa ja seurannassa.</p> <p>T22.1: Yrityksiä edellytetään vähentämään haitallisia ja lisäämään myönteisiä luonnon monimuotoisuusvaikutuksia huomioimalla ne myös vastuullisuusraportoinnissaan. Suomessa jatketaan työtä vastuullisuuskriteerien toteutuksessa (Science Based Targets for Nature and Taskforce on Nature-related Financial Disclosures).</p>
<p>20. Vahvistetaan toimintavalmiuksia, niiden kehittymistä, teknologian saatavuutta ja siirtoa sekä edistetään teknistä ja tieteellistä yhteistyötä sekä pääsyä siihen etelä-etelä-, pohjoinen-etelä- ja kolmikantayhteistyön kautta, jotta erityisesti kehittyvien maiden tarpeet tehokkaan toimeenpanon osalta kohdataan. Edistetään yhteistä teknologian kehitystä, tieteellisiä sekä tutkimusohjelmia biodiversiteetin suojelemiseksi ja sen kestävä käytön edistämiseksi, sekä</p>	<p>T21: Vuonna 2030 Suomi on luonnon monimuotoisuuden tilan parantamisen ja kestävä kehityksen edelläkävijä maailmalla, EU:ssa, lähialueilla ja Pohjoismaissa. Suomi toimii aktiivisesti niin maailmanlaajuisesti kuin alueellisesti luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseksi edistämällä luonnon monimuotoisuuden suojelua ja sen kestävä käyttöä sekä hyötyjen tasapuolista jakoa.</p>

<p>vahvistetaan tieteellistä tutkimusta ja monitorointia kehysten tavoitteiden (goals and targets) mukaisesti.</p>	<p>T21.4: Luonto-osaamiseen liittyvä tiedonvaihto, vienti ja tutkimusyhteistyö lisääntyy. Vuonna 2030 luonnon monimuotoisuuteen liittyvä suomalainen osaaminen, tutkimus ja vienti eri yhteistyötahojen ja muiden kumppanuuksien kautta on vahvistunut. Ruoka, elintarvikkeet, kestävä tuotanto ja Suomen puhdas luonto luovat mahdollisuuksia lisätä vientiä ja ekologista osaamista. Parhaita käytäntöjä tuodaan myös Suomeen aktiivisesti.</p>
<p>21. Varmistetaan, että päättäjillä, käytännön työn tekijöillä ja kansalaisilla on käytössään paras mahdollinen data ja tieto ohjatakseen tehokasta ja tasapuolista hallintoa, integroitua ja osallistavaa biodiversiteetin hallintaa sekä vahvistaakseen viestintää, tietoisuuden lisäämistä, koulutusta, monitorointia, tutkimusta ja tietojohtamista. Tässä kontekstissa alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen perinteistä tietämystä, innovaatioita, käytäntöjä ja tekniikoita tulisi hyödyntää vain heidän vapaalla ja tietoon perustuvalla ennakkosuostumuksella kansallisen lainsäädännön mukaisesti.</p>	<p>T15: Luontoa koskevaan kansalliseen, alueelliseen ja paikalliseen päätöksentekoon, suunnitteluun ja toimeenpanoon osallistuu laaja joukko yhteiskunnan eri toimijoita. Suomalaiset kokevat vaikuttavat luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja elvyttämisen toimet oikeudenmukaisiksi.</p> <p>T15.1: Luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavaa politiikkaa laaditaan ja toteutetaan ylisukupolvinen oikeudenmukaisuus huomioiden ja eri toimijaryhmät osallistaen. Eri toimijaryhmien kyvyt ja mahdollisuudet osallistua sekä toimien hyväksyttävyyys eri toimijaryhmien kannalta huomioidaan. Erityisesti lasten, nuorten ja saamelaiden vaikutus -mahdollisuudet ovat parantuneet. Lisäksi kehitysyhteistyössä naisten ja tyttöjen vaikutusmahdollisuudet ovat parantuneet.</p> <p>T15.2: Alueellinen ja paikallinen suunnittelu ja yhteistyö ovat vahvistaneet yksilöiden ja yhteisöjen sitoutumista luonnon monimuotoisuuden tilan parantamiseen ja lisänneet paikallista toimintaa luonnon monimuotoisuuden hyväksi.</p> <p>T17: Luonnon monimuotoisuuden tilasta, sen pitkäaikaiskehityksestä ja kestävyysmurroksen toteuttamisesta on käytössä kattava, tieteellisesti tutkittu ja käytännössä sovellettu tietopohja.</p> <p>T18: Suomalaisten luonto-osaaminen ja luonnon arvostus ovat hyvällä tasolla ja jokainen tietää, mitkä ovat vaikuttavia toimia luontokadon pysäyttämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden palauttamiseksi.</p> <p>T18.1: Koululaisten ja opiskelijoiden luonto-osaaminen, erityisesti ymmärrys luonnon monimuotoisuudesta, luontokadosta ja</p>

	<p>yhteyksistä muihin kestävyysasteisiin on kasvanut.</p> <p>T18.2: Ammatti- ja korkeakoulutettavien opintosuuntaukseen liittyvä osaaminen luonnon monimuotoisuudesta on parantunut erityisesti aloilla, joilla on merkittävä vaikutus luonnon tilaan.</p> <p>T18.3: Maanomistajien luonto-osaaminen, erityisesti tieto luonnon monimuotoisuuden arvoista, luonnon tilaan myönteisesti vaikuttavista toimista ja niiden rahoitusvaihtoehdoista on kasvanut.</p> <p>T20: Luonnon monimuotoisuuteen ja ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen liittyvässä päätöksenteossa kunnioitetaan saamelaisten itsemääräämisoikeutta ja toimenpiteiden toteuttamiseen on osoitettu riittävät resurssit.</p>
<p>22. Varmistetaan täysi, yhdenvertainen, inklusiivinen, toimiva ja sukupuolten tasa-arvon huomioon ottava edustus ja osallistuminen päätöksentekoon. Varmistetaan oikeuden saatavuus (access to justice) ja pääsy biodiversiteettiin liittyvän tiedon piiriin alkuperäiskansoille ja paikallisille yhteisöille, kunnioittaen samalla heidän kulttuuriaan, maa- ja metsäoikeuksiaan, territorioitaan, resurssejaan ja perinteistä osaamista. Varmistetaan myös naisten, tyttöjen, lasten, nuorten ja vammaisten henkilöiden oikeudet sekä ympäristöoikeuspuolustajien täysi suojeleminen.</p> <p>23. Kehyksen toimeenpanossa varmistetaan sukupuolten tasa-arvo sen huomioon ottavalla lähestymistavalla, jossa kaikilla naisilla ja tytöillä on yhtäläinen mahdollisuus osallistua sopimuksen tavoitteiden edistämiseen ja saavuttamiseen. Tunnistetaan heidän yhtäläiset oikeutensa maan ja luonnonvarojen käytössä ja täysi, yhdenvertainen, merkityksellinen ja tietoon perustuva osallistuminen sekä johtajuus kaikilla toiminnan tasoilla.</p>	<p>T15.1: Luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavaa politiikkaa laaditaan ja toteutetaan ylisukupolvinen oikeudenmukaisuus huomioiden ja eri toimijaryhmät osallistaen. Eri toimijaryhmien kyvyt ja mahdollisuudet osallistua sekä toimien hyväksyttävyyttä eri toimijaryhmien kannalta huomioidaan. Erityisesti lasten, nuorten ja saamelaisten vaikutusmahdollisuudet ovat parantuneet. Lisäksi kehitysyhteistyössä naisten ja tyttöjen vaikutusmahdollisuudet ovat parantuneet.</p> <p>T15.2: Alueellinen ja paikallinen suunnittelu ja yhteistyö ovat vahvistaneet yksilöiden ja yhteisöjen sitoutumista luonnon monimuotoisuuden tilan parantamiseen ja lisänneet paikallista toimintaa luonnon monimuotoisuuden hyväksi.</p> <p>T21.6: Tasa-arvo luontoa koskevassa kansainvälisessä päätöksenteossa vahvistuu. Suomi vaikuttaa aktiivisesti tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden lisäämiseen. Luonnon monimuotoisuussopimuksen päätökset toteutetaan osallistamalla naiset, tytöt ja nuoret yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti luonnon monimuotoisuuden suojeluun ja kestävään käyttöön liittyvään päätöksentekoon ja sen valmisteluun. Samalla huomioidaan sukupuolten</p>

	välinen tasa-arvo ja sukupolvien välinen yhdenvertaisuus.
--	--